

ЕНДЕМИЧНА ФАУНА АКВАТИЧНИХ ПУЖЕВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ – ПРИЛОГ ЛИСТИ СТРОГО ЗАШТИЋЕНИХ ДИВЉИХ ВРСТА

Дејан Дмитровић^{1*}, Владимир Пешић²

^{1*}Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички факултет

e-mail: dejan.dmitrovic@pmf.unibl.org

²Универзитет Црне Горе, Природно-математички факултет, Подгорица

e-mail: vladimirp@ucg.ac.me

Сажетак: Ендеми су таксони који се одликују уским распрострањењем. Често су суочени са изумирањем услед негативног дејства антропогеног фактора, због чега их је потребно заштитити. Према важећим прописима у Републици Српској ендемизам (локални ендемизам и стеноендемизам) може бити разлог за проглашење врсте строго заштићеном дивљом врстом. Циљ овог рада био је формирање фаунистичког списка акватичних пужева ендемичних за простор Републике Српске, а како би се обезбедио научни основ за проширивање постојеће листе строго заштићених дивљих врста. Фаунистички списак акватичних пужева ендемичних за простор Републике Српске формиран је прегледом доступне малаколошке литературе. Овај списак чини 18 стеноендемичних врста, које су груписане у три центра ендемизма. Највећи број врста насељава подземне воде. Само једна врста има дефинисан статус угрожености (критично угрожена врста). Статус строго заштићене дивље врсте у Републици Српској имају четири врсте акватичних пужева, од којих су двије врсте са овог списка, док осталих 16 врста испуњава услов за стицање истог. Све наведено указује на потребу допуне Уредбе о строго заштићеним и заштићеним дивљим врстама у дијелу који се односи на листу строго заштићених дивљих врста пужева.

Кључне ријечи: акватични пужеви, стеноендеми, екологија, заштита биодиверзитета.

Цитирање: Дмитровић Д, Пешић В (2024) Ендемична фауна акватичних пужева Републике Српске – прилог листи строго заштићених дивљих врста, у: Јакуповић Е, Говедар З (уредници) Просторно планирање и заштита природних добара у Републици Српској, Академија наука и умјетности Републике Српске, Бања Лука, Зборник радова LXIV, 91–102

Cite as: Dmitrović D, Pešić V, (2024) Endemic Fauna of Aquatic Gastropods of Republic of Srpska – Contribution to the List of Strictly Protected Wild Species, In: Jakupović E, Govedar Z (eds) Spatial planning and protection of natural goods in the Republic of Srpska, Academy of Sciences and Arts of the Republic of Srpska, Banja Luka, Proceedings LXIV, 91–102

УВОД

Јужни дио Алпа и Балканско полуострво препознати су као „вруће тачке“ диверзитета слатководних пужева са израженим ендемизмом на глобалном нивоу (Strong et al., 2008). Према најновијем попису, који дају Dmitrović et al. (2023), ендемичну фауну слатководних пужева (Gastropoda) Босне и Херцеговине чини 55 врста и подврста. Међутим, овај списак треба проширити за још двије врсте, чије су описе у међувремену дали Mulaomerović и Glöer (2023), а које су познате само из типских локалитета (извора). Dmitrović et al. (2023) наводе да је преко 90% ендемичних таксона предметне фауне познато само из типског локалитета или свега неколико локалитета, а који се углавном односе на подземне воде и изворе. Према истим ауторима врсте чији су ареали тако мали суочене су са изумирањем, јер су наведена станишта, посебно извори, веома подложна промјенама под дејством антропогеног фактора. Међутим, само неколико врста и подврста слатководних пужева који су ендемични за простор Босне и Херцеговине има дефинисан статус угрожености и заштите (Dmitrović et al., 2023).

Заштитом је обухваћено пет врста акватичних пужева, при чему једна од њих има статус заштићене дивље врсте, док су четири врсте строго заштићене на простору Републике Српске (Службени гласник Републике Српске, 2020). Један од могућих услова за проглашење врсте заштићеном или строго заштићеном дивљом врстом је ендемизам, при чему строго заштићена дивља врста може бити стеноендем или локални ендем (Службени гласник Републике Српске, 2014). Уважавајући све претходно наведено циљ овог рада био је формирање фаунистичког списка акватичних пужева ендемичних за простор Републике Српске, а како би се обезбиједио научни основ за проширивање постојеће листе строго заштићених дивљих врста.

МАТЕРИЈАЛ И МЕТОДЕ

Фаунистички списак акватичних пужева ендемичних за простор Републике Српске формиран је прегледом доступне малаколошке литературе (Von Möllendorff, 1873; Schütt, 1975; Bole and Velkovrh, 1987; Boeters et al., 2013; Glöer and Grego, 2015; Dmitrović et al., 2016; Grego and Glöer, 2019; Grego, 2020; Savić et al., 2020; Falniowski et al.,

2021; Glöer and Mulaomerović, 2021; Hofman et al., 2021; Delicado and Hauffe, 2022; Mulaomerović and Glöer, 2023). Исти приступ примичењен је за сагледавање хорологије и екологије пописаних врста. Номенклатура и систематика представника приказани су према подацима доступним на специјализованом малаколошком сајту MolluscaBase. Анализом важећих прописа који правно уређују ову област (Службени гласник Републике Српске, 2014, 2020) предложен је статус заштите пописаних врста.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Ендемичну фауну акватичних пужева Републике Српске чини 18 врста из пет фамилија (таб. 1). Највећим специјским диверзитетом одликује се фамилија Hydrobiidae (девет врста), за којом слиједи фамилија Moitessieriidae (шест врста), док су фамилије Lithoglyphidae, Amnicolidae и Bythinellidae представљене са по једном ендемичном врстом. На основу досадашњих сазнања, све пописане врсте одликују се стеноендемизмом (таб. 1).

Таб. 1. Акватични пужеви ендеми Републике Српске: разноврсност и распрострањење

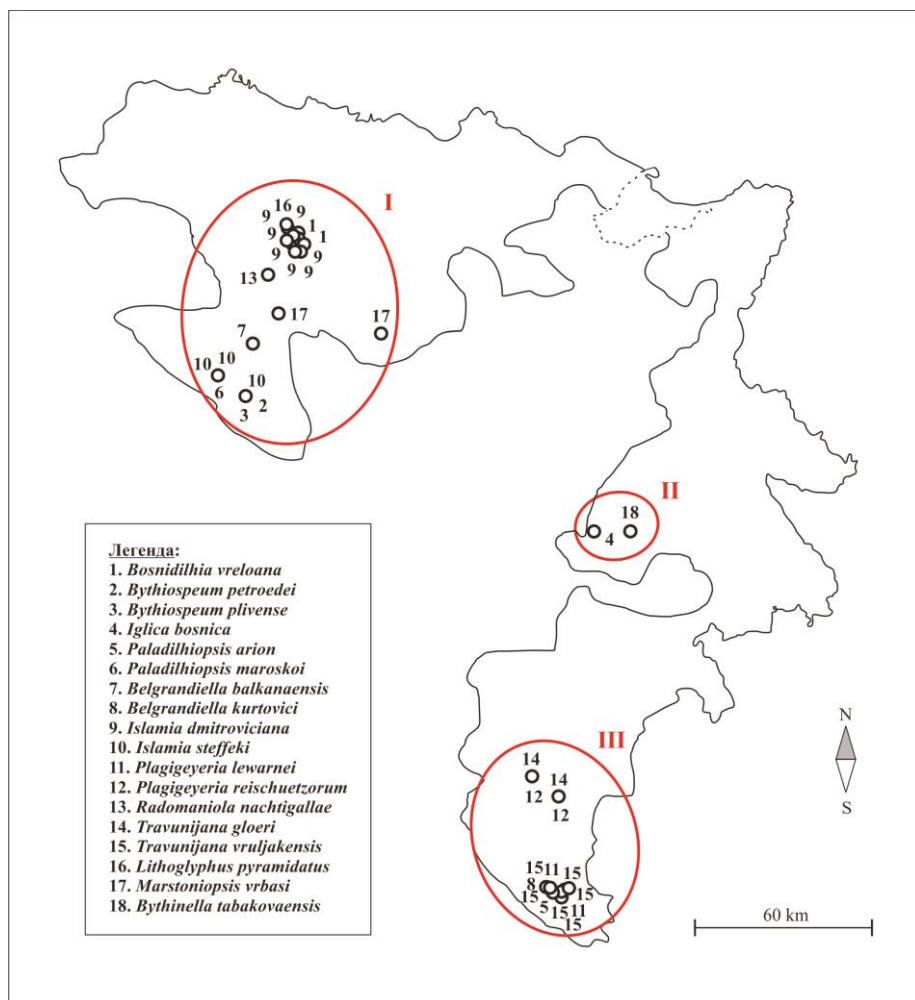
Table 1. Aquatic gastropods endemic to Republic of Srpska: diversity and distribution

Таксон	Распрострањење	Литература
Moitessieriidae Bourguignat, 1864		
<i>Bosnidilhia vreloana</i> Boeters, Glöer & Pešić, 2013	Подземне воде и извори међувођа Врбаса и доњег тока Врбање	Boeters et al. (2013), Dmitrović et al. (2016)
<i>Bythiospeum petroedei</i> Glöer & Grego, 2015	Подземне воде на подручју Пљеве	Glöer and Grego (2015)
<i>Bythiospeum plivense</i> Glöer & Grego, 2015	Подземне воде на подручју Пљеве	Под називом <i>B. plivensis</i> у Glöer and Grego (2015)
<i>Iglica bosnica</i> Schütt, 1975	Подземне воде код мјеста спајања Паљанске и Мокрањске Миљацке	Под називом <i>I. (Raphica) bosnica</i> у Schütt (1975)
<i>Paladilhiosis arion</i> Rysiewska & Osikowski, 2021	Подземне воде на подручју Требиња	Falniowski et al. (2021), Hofman et al. (2021)

<i>Paladilhopsia maroskoi</i> (Glöer & Grego, 2015.)	Подземне воде на подручју Горње Пецке	Под називом <i>Bythiospeum maroskoi</i> у Glöer and Grego (2015)
Hydrobiidae W. Stimpson, 1865		
<i>Belgrandiella balkanaensis</i> Mulaomerović & Glöer, 2023.	Изворски поток поред језера Балкана код Мркоњић Града	Mulaomerović and Glöer (2023)
<i>Belgrandiella kurtovici</i> Glöer & Mulaomerović, 2021	Извор у сливу Требишњице на подручју Требиња	Glöer and Mulaomerović (2021)
<i>Islamia dmitroviciana</i> Boeters, Glöer & Pešić, 2013	Подземне воде и извори међувођа Врбаса и доњег тока Врбање	Boeters et al. (2013), Dmitrović et al. (2016)
<i>Islamia steffeki</i> Glöer & Grego, 2015	Подземне воде на подручју Пљеве и Горње Пецке	Glöer and Grego (2015)
<i>Plagigeyeria lewarnei</i> Grego, 2020	Подземне воде на подручју Требиња	Grego (2020)
<i>Plagigeyeria reischuetzorum</i> Grego, 2020	Подземне воде Дабарског и Фатничког поља	Grego (2020)
<i>Radomaniola nachtigallae</i> Delicado & Hauße, 2022	Извор ријеке Крупe на подручју Крупe на Врбасу	Delicado and Hauße (2022)
<i>Travunijana gloeri</i> Grego, 2020	Подземне воде Дабарског и Фатничког поља	Grego (2020)
<i>Travunijana vruljakensis</i> Grego & Glöer, 2019	Извори у сливу Требишњице на подручју Требиња	Grego and Glöer (2019), Grego (2020), Falniowski et al. (2021)
Lithoglyphidae Tryon, 1866		
<i>Lithoglyphus pyramidatus</i> Möllendorff, 1873	Ријека Врбас код Бање Луке	Von Möllendorff (1873)
Amnicolidae Tryon, 1863		
<i>Marstoniopsis vrbasi</i> Bole & Velkovrh, 1987	Подземне воде на подручју Бочца и Присочке	Bole and Velkovrh (1987), Savić et al. (2020)
Bythinellidae Locard, 1893		
<i>Bythinella tabakovaensis</i> Mulaomerović & Glöer, 2023	Извор на подручју општине Пале	Mulaomerović and Glöer (2023)

Представници десет врста насељавају сјеверозападни дио Републике Српске, у јужном дијелу живи шест врста, док се познати ареали врста *Iglica bosnica* и *Bythinella tabakovaensis* налазе између ова два центра ендемизма (сл. 1). Више од половине врста познато је само из типских локалитета (сл. 1 – врсте под редним бројем: 2–8, 13, 16 и 18). Најшире распрострањење у сјеверозападном центру ендемизма (I) има врста *Islamia dmitroviciana*, а у јужном (II) врста *Travunijana*

vruljakensis. Заједно, на истом локалитету, проналажене су следеће врсте: *Bosnidilhia vreloana* и *Islamia dmitroviciana* (Dmitrović et al, 2016), *Bythiospeum plivense* и *Islamia steffeki* (Glöer and Grego, 2015), *Paladilhiosis maroskoj* и *Islamia steffeki* (Glöer and Grego, 2015), *Paladilhiosis arion* и *Travunijana vruljakensis* (Falniowski et al., 2021), *Plagigeyeria reischuetzorum* и *Travunijana gloeri* (Grego, 2020).

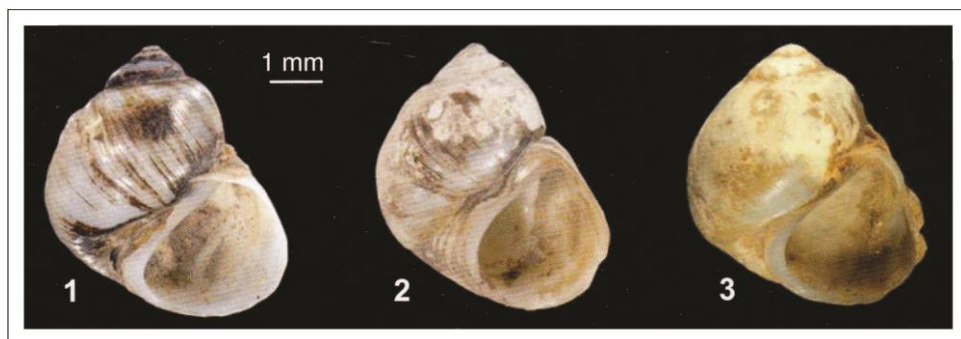

Сл. 1. Центри ендемизма (I, II и III) акватичних пужева Републике Српске
Fig. 1. Endemism centers (I, II and III) of aquatic gastropods of Republic of Srpska

Представници 12 врста ендемичних акватичних пужева Републике Српске насељавају подземне воде, од којих двије врсте (*Bosnidilhia*

vreloana и *Islamia dmitroviciana*) живе и у изворима (таб. 1). Двије врсте (*Travunijana vruljakensis* и *Radomaniola nachtigallae*) су кренобионти (Dmitrović et al., 2023). Врсте рода *Bythinella* углавном су становници извора (Glöer, 2022a), као и многе врсте рода *Belgrandiella* (Glöer, 2022b), па новоописане врсте ових родова (*Bythinella tabakovaensis*, *Belgrandiella kurtovici* и *B. balkanaensis*) вјероватно припадају овој еколошкој групи. Ријека Врбас код Бање Луке типски је локалитет врсте *Lithoglyphus pyramidatus* (Glöer, 2019).

Научни описи већине врста акватичних пужева ендемичних за простор Републике Српске нису старији од двије деценије, а изузетак су описи само трију врста: *Iglica bosnica*, *Lithoglyphus pyramidatus* и *Marstoniopsis vrbasi* (таб. 1). Најстарији опис односи се на врсту *Lithoglyphus pyramidatus* (сл. 2), чији налаз већ 150 година није потврђен у малаколошкој литератури. Посљедњих неколико година предузимају се активности у настојању да се ова врста пужева пронађе, али до сада без успјеха (Дмитровић и Пешић, лично саопштење). Потапањем великог крашког извора у сливу Врбаса, усљед изградње хидроакумулације на подручју Бочца (око 28 км јужно од Бање Луке), типски локалитет и дотад једино налазиште врсте *Marstoniopsis vrbasi* постало је недоступно (Bole and Velkovrh, 1987). Међутим, врста *M. vrbasi* пронађена је прије неколико година у једном извору у сливу Врбање, на подручју Присочке (Savić et al, 2020). У плану су активности на даљем проучавању врсте *Iglica bosnica* (Дмитровић и Пешић, лично саопштење), о којој су први, уједно и посљедњи подаци стари скоро 50 година (таб. 1).

Сл. 2. Љуштуре врсте *Lithoglyphus pyramidatus* (1–3) из збирке Државног природњачког музеја Герлиц у Њемачкој (Glöer, 2019)

Fig. 2. Shells of *Lithoglyphus pyramidatus* (1–3) from collection of State Museum of Natural History Görlitz in Germany (Glöer, 2019)

Као најзначајнију пријетњу за биодиверзитет слатководних пужева у малим водотоцима и изворима на простору западног Балкана Raković et al. (2022) издвајају деградацију станишта услед изградње малих хидроелектрана, хидротехничких радова на заштити од поплава, неконтролисана сјече шума, као и услед каптирања извора. Исти аутори истичу проблем загађивања подземних и површинских вода, глобалне климатске промјене, као и утицај инвазивних врста, међу којима су и инвазивне врсте пужева (Dmitrović et al., 2023). Тако, инвазивна врста пужева *Potamopyrgus antipodarum* (J. E. Gray, 1843) (сл. 3) пронађена је у неколико извора у сливу Врбаса (Savić et al., 2020), гдје представља пријетњу за аутохтону фауну (публикација у припреми).

Сл. 3. Љуштуре врсте *Potamopyrgus antipodarum* из извора слива Врбаса у Бањој Луци (фото. Д. Дмитровић)

Fig. 3. Shells of *Potamopyrgus antipodarum* from springs of Vrbas river basin in Banja Luka (photo. D. Dmitrović)

Са убрзаним развојем Бање Луке, након разорног земљотреса 1969. године, долази до наглог развоја индустрије и интензивног зага-

ђивања ријеке Врбас, што траје до посљедњих ратних дејстава на овим просторима, од када се интензитет загађивања смањује (Radević, 2000). Чини се да је врста *Lithoglyphus pyramidatus* ишчезла из главног тока Врбаса, што би могло бити повезано управо са загађивањем. Међутим, још увијек се не искључује могућност наласка ове врсте у ријеци Врбас или некој од притока (Дмитровић, лично саопштење).

Само двије врсте ендемичних пужева Републике Српске налазе се на IUCN Црвеној листи угрожених врста, и то: *Iglica bosnica*, са статусом „DD“ – „Data Deficient“ или без довољно података (Seddon, 2010), и *Marstoniopsis vrbasi*, са статусом „CR“ – „Critically Endangered“ или критично угрожена врста (Sket and Seddon, 2010). Према приједлогу који за кренобионте Босне и Херцеговине износе Dmitrović et al. (2023) статус „CR“ треба додијелити и врстама: *Radomaniola nachtigallae* и *Travunijana vruljakensis*. У току су активности на процјени статуса угрожености осталих врста ендемичних акватичних пужева Републике Српске (Дмитровић и Пешић, лично саопштење).

Уредбом о строго заштићеним и заштићеним дивљим врстама (Службени гласник Републике Српске, 2020) обухваћено је пет врста акватичних пужева, при чему једна од врста има статус заштићене дивље врсте (*Lithoglyphus fuscus*), док су четири врсте (*Belgrandiella bozidarcicici*, *Graziana vrbasensis*, *Islamia dmitroviciana* и *Bosnidilhia vreloana*) строго заштићене на простору Републике Српске. Врсте *Belgrandiella bozidarcicici* и *Graziana vrbasensis* су ендемични кренобионти Босне и Херцеговине (Dmitrović et al., 2023), а њихов познати ареал обухвата изворе у сјеверном дијелу слива Врбаса (Radoman, 1983; Pešić et al., 2019; Savić et al., 2020), који већином припада простору Републике Српске. На основу наведеног, као и законских основа за проглашење строго заштићених дивљих врста (Службени гласник Републике Српске, 2014), ове двије врсте пужева требају задржати садашњи статус заштите. Такође, уважавајући садашњи статус заштите врста *Islamia dmitroviciana* и *Bosnidilhia vreloana*, резултате овог рада, као и услове за стицање статуса заштите који су наведени у Закону о заштити природе (Службени гласник Републике Српске, 2014), списак строго заштићених дивљих врста требало би проширити за још 16 врста које су наведене у табели 1. Списак строго

заштићених дивљих врста пужева тада би обухватао 20 таксона, међу којима је 18 ендема Републике Српске.

ЗАКЉУЧАК

Према досадашњим сазнањима, ендемичну фауну акватичних пужева Републике Српске чини 18 врста или око 32% у односу на укупан број ендемичних врста слатководних пужева Босне и Херцеговине. Десет врста насељава сјеверозападни дио Републике Српске, шест врста јужни, док се познати ареали врста *Iglica bosnica* и *Bythinella tabakovaensis* налазе између ова два центра ендемизма. Највећи број врста живи у подземним водама. На основу досадашњих сазнања, све врсте акватичних пужева које су обухваћене списком ендема Републике Српске јесу стеноендеми, који према важећим прописима могу бити проглашени строго заштићеним дивљим врстама. Овај статус имају само двије врсте са наведеног списка, због чега је потребно извршити допуну Уредбе о строго заштићеним и заштићеним дивљим врстама проширивањем листе строго заштићених дивљих врста пужева.

ЛИТЕРАТУРА

- Boeters, H. D., Glöer, P., Pešić, V., 2013, Some new freshwater gastropods from Southern Europe (Mollusca: Gastropoda: Truncatelloidea), *Folia Malacologica*, 21(4): 225–235.
- Bole, J., Velkovrh, F., 1987, Nove vrste podzemeljskih polžev Jugoslavije, *Razprave IV, Razreda SAZU*, 28(3): 69–83.
- Delicado, D., Hauffe, T., 2022, Shell features and anatomy of the springsnail genus *Radomaniola* (Caenogastropoda: Hydrobiidae) show a different pace and mode of evolution over five million years. *Zoological Journal of the Linnean Society*, 196(1): 393–441.
- Dmitrović, D., Savić, A., Pešić, V., 2016, Discharge, substrate type and temperature as factors affecting gastropod assemblages in springs in Northwestern Bosnia and Herzegovina, *Archives of Biological Sciences*, 68(3): 613–621.
- Dmitrović, D., Savić, A., Šukalo, G., Pešić, V., 2023, An Updated Checklist of Freshwater Gastropods (Mollusca: Gastropoda) of Bosnia and Herzegovina, with Emphasis on Crenobiotic Species, *Diversity*, 15(3): 1–18.

- Falniowski, A., Lewarne, B., Rysiewska, A., Osikowski, A., Hofman, S., 2021, Crenobiont, stygophile and stygobiont molluscs in the hydrographic area of the Trebišnjica River Basin, *ZooKeys*, 1047: 61–89.
- Glöer, P., 2019, The Freshwater Gastropods of the West-Palaearctis, Volume 1: Fresh- and brackish waters except spring and subterranean snails, Identification Key, Anatomy, Ecology, Distribution, Glöer, P., Hetlingen, p. 177.
- Glöer, P., 2022a, The Freshwater Gastropods of the West-Palaearctis, Volume 2: Moitessieriidae, Bythinellidae, Stenothyridae, Identification Key, Anatomy, Ecology, Distribution, Glöer P, Hetlingen, p. 199.
- Glöer, P., 2022b, The Freshwater Gastropods of the West-Palaearctis, Volume 3: Hydrobiidae. Identification Key, Anatomy, Ecology, Distribution, Glöer, P., Hetlingen, pp. 274–302.
- Glöer, P., Grego, J., 2015, New subterranean freshwater molluscs from Bosnia & Hercegovina (Mollusca: Hydrobiidae), *Ecologica Montenegrina*, 2(4): 307–314.
- Glöer, P., Mulaomerović, J., 2021, Four new hydrobiid species from Bosnia-Herzegovina (Mollusca: Gastropoda: Hydrobiidae). *Nachrichtenblatt der Ersten Vorarlberger Malakologischen Gesellschaft*, 28: 63–66.
- Grego, J., 2020, Revision of the stygobiont gastropod genera *Plagigeyeria* Tomlin, 1930 and *Travunijana* Grego & Glöer, 2019 (Mollusca; Gastropoda; Moitessieriidae and Hydrobiidae) in Hercegovina and adjacent regions. *European Journal of Taxonomy*, 691: 1–56.
- Grego, J., Glöer, P., 2019, A new Hydrobiid (Mollusca, Gastropoda, Hydrobiidae) genus of Bosnia and Hercegovina. *Ecologica Montenegrina*, 21: 86–89.
- Hofman, S., Grego, J., Rysiewska, A., Osikowski, A., Falniowski, A., 2021, Two new species of the Balkan genus *Paladilhiopsis* Pavlović, 1913 (Caenogastropoda, Moitessieriidae), *ZooKeys*, 1046: 157–176.
- MolluscaBase, Available online: <https://www.molluscabase.org> (accessed on 29 October 2023).
- Mulaomerović, J., Glöer, P., 2023, Three new gastropod species from the Balkans (Gastropoda, Hydrobiidae and Bythinellidae), *Nachrichtsblatt der Ersten Vorarlbergen Malakozoologischen Gesellschaft*, 30: 67–72.
- Pešić, V., Dmitrović, D., Savić, A., Milošević, Đ., Zawal, A., Vukašinović-Pešić, V., Von Fumetti, S., 2019, Application of macroinvertebrate multimetrics as a measure of the impact of anthropogenic modification of spring habitats, *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems*, 29(3): 341–352.
- Radević, M., 2000, Ekološki i cenotički odnosi faune riba u srednjem i donjem toku Vrbasa i ribnjaku Bardači, *Monografija, Prirodno-matematički fakultet, Banja Luka*, str. 32–35.

- Radoman, P., 1983, Hydrobioidea a Superfamily of Prosobranchia (Gastropoda) I. Systematics, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade, str. 102.
- Raković, M., Tomović, J., Popović, N., Pešić, V., Dmitrović, D., Slavevska Stamenković, V., Hinić, J., Stefanovska, N., Lajtner, J., Paunović, M., 2022, Gastropods in Small Water Bodies of the Western Balkans – Endangerments and Threats, In: Pešić, V., Milošević, D., Miliša, M. (Eds), Small Water Bodies of the Western Balkans, pp. 227–249; Springer International Publishing, Cham.
- Savić, A., Dmitrović, D., Glöer, P., Pešić, V., 2020, Assessing environmental response of gastropod species in karst springs: What species response curves say us about niche characteristic and extinction risk? Biodiversity and Conservation, 29: 695–708.
- Schütt, H., 1975, Die Formen der Gattung *Iglica* A. J. Wagner, Archiv für Molluskenkunde, 106(1/3): 1–14.
- Seddon, M. B., 2010, *Iglica bosnica*, The IUCN Red List of Threatened Species 2010: e.T155935A4869546. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2010-4.RLTS.T155935A4869546.en>. Accessed on 24 August 2023.
- Sket, B., Seddon, M. B., 2010, *Marstoniopsis vrbasi*, The IUCN Red List of Threatened Species 2010: e.T156040A4896969. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2010-4.RLTS.T156040A4896969.en>. Accessed on 24 August 2023.
- Strong, E. E., Gargominy, O., Ponder, W. F., Bouchet, P., 2008, Global diversity of gastropods (Gastropoda; Mollusca) in freshwater, Hydrobiologia, 595: 149–166.
- Von Möllendorff, O., 1873, Beiträge zur Fauna Bosniens. Inauguraldissertation, Hoffman & Reiber, Görlitz, pp. 30–73.
- Службени гласник Републике Српске 2014, Закон о заштити природе, број 20, 20–38.
- Службени гласник Републике Српске 2020, Уредба о строго заштићеним и заштићеним дивљим врстама, број 65, 2–33.

ENDEMIC FAUNA OF AQUATIC GASTROPODS OF REPUBLIC OF SRPSKA – CONTRIBUTION TO THE LIST OF STRICTLY PROTECTED WILD SPECIES

Dejan Dmitrović, Vladimir Pešić

Summary: Endemic taxa are characterized by a small range (distribution area). They are often facing extinction due to the negative impact of anthropogenic factor, and therefore there is a strong need for their protection. According to the current legislatures in Republic of Srpska, endemism (local endemism and stenoendemism) may be a valid reason for placing a species into the group of strictly protected wild species. The goal of this paper was to form a checklist of aquatic gastropods endemic for the area of Republic of Srpska, in order to provide a scientific basis for expanding the existing list of strictly protected wild species. The presented faunistic list of aquatic species endemic for the area of Republic of Srpska was formed after an overview of available malacological literature. According to the existing knowledge, this list should include 18 stenoendemic species: *Bosnidilhia vreloana*, *Bythiospeum petroedei*, *B. plivense*, *Iglica bosnica*, *Paladilhiosis arion*, *P. maroskoi*, *Belgrandiella balkanaensis*, *B. kurtovici*, *Islamia dmitroviciana*, *I. steffeki*, *Plagigeyeria lewarnei*, *P. reischuetzorum*, *Radomaniola nachtigallae*, *Travunijana gloeri*, *T. vruljakensis*, *Lithoglyphus pyramidatus*, *Marstoniopsis vrbasi* and *Bythinella tabakovaensis*. There are three determined centers of endemism. The most of the listed species inhabit underground waters. Only one species (*Marstoniopsis vrbasi*) has a defined threat status (CR - Critically endangered). Two species from this list (*Islamia dmitroviciana* and *Bosnidilhia vreloana*) already bear the status of a strictly protected wild species in Republic of Srpska, while the remaining 16 species also fulfill the necessary criteria for obtaining the same status. The collected data and discussion indicate the need to complement the existing Regulation on strictly protected and protected wild species by amending the list of strictly protected wild species.

Keywords: aquatic gastropods, stenoendemics, ecology, biodiversity protection